

Examinering in het mbo – veel gestelde vragen en antwoorden

31 januari 2011

Deel 1 Algemeen

1 Hoe lang moeten examengegevens van studenten bewaard worden?

De inspectie gaat er vanuit dat instellingen alle examengegevens van een student bewaren, tot 1 jaar na diplomering. Daarbij gaat het om documenten die betrekking hebben op het *kwalificerende* deel van de examinering. Hiertoe behoren bijvoorbeeld (examen)portfolio's, ingerichte proeven van bekwaamheid en ingevulde beoordelingsformulieren. Ook het behaalde resultaat van de beroepspraktijkvorming maakt hier deel van uit.

Er is overigens geen wettelijke termijn voor het bewaren van examengegevens.

2 Hoe lang moeten diploma's bewaard worden?

Er is geen wettelijke termijn voor het bewaren van diploma's.

De inspectie geeft het advies een kopie van het diploma en de bijbehorende cijferlijst 25 jaar te bewaren. Er is immers geen landelijke registratie van mbo-diploma's. Bij vragen over afgegeven diploma's zal men derhalve al snel bij de instelling terecht komen.

De inspectie zal hier overigens geen toezicht op houden.

Deel 2 Inkoop en Uitbesteding

3 Leidt een onvoldoende resultaat van een ingekocht examenproduct en/of – dienst bij een leverancier tot een onvoldoende bij de instelling?

Ja, als het materiaal ongewijzigd is ingezet wel. De instelling is immers verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering.

Mocht een ingekocht product onvoldoende blijken te zijn, dan leidt dit tot een onvoldoende beoordeling bij de instelling, waarop een waarschuwing door de minister volgt. Zoals dat ook bij zelfontwikkelde producten gebeurt heeft de instelling een jaar de tijd om producten, desgewenst in overleg met de leverancier, te verbeteren. Als bij het onderzoek naar kwaliteitsverbetering dat bij de instelling wordt uitgevoerd blijkt dat het ingekochte product nog niet verbeterd is, dan kan intrekking van de licentie volgen.

Voor een aantal producten van examenleverancier Kenteq is vanwege de uitzonderlijke situatie overigens twee jaar verbeterijtijd gegeven (zie de Ten Geleide van dit rapport op de website van de onderwijsinspectie).

4 Wat is het verschil tussen "inkoop bij een examenleverancier" en "uitbesteding van de examinering aan een onderwijs of exameninstelling"?

In de eerste plaats is er een wettelijk verschil. Uitbesteding is wettelijk geregeld, en inkoop niet. Zie voor uitbesteding de volgende artikelen in de Wet educatie en beroepsonderwijs: artikelen. 1.6.1; 6.3.1; 6.3.2; 7.4.4a en 7.4.9.

Er zijn ook belangrijke inhoudelijke verschillen.

Uitbesteding

In het geval van uitbesteding draagt de instelling de examinering aan een andere onderwijs- of exameninstelling over. Die andere (examen)instelling krijgt dan de volledige verantwoordelijkheid. De beslissingsbevoegdheid voor de examinering wordt overgedragen. De examinering kan alleen worden uitbesteed aan onderwijs- of exameninstellingen die over het recht op examinering van die opleiding beschikken. Uitbesteding van examinering vindt plaats per opleiding en heeft betrekking op het héle

examen ervan, met álle examentaken. Dat betreft ook de verantwoordelijkheid voor de examenregeling en de examencommissie. Het is dus niet mogelijk een deel van de examentaken (bijvoorbeeld de toetsconstructie) of een deel van het examen (bijvoorbeeld de examenafname van het praktijkdeel van de eindtermen/competenties/kerntaken van de opleiding) uit te besteden.

Als de examinering is uitbesteed, beslist de examencommissie van de instelling waaraan is uitbesteed, over de uitslag van het examen. Het is ook deze commissie die het diploma ondertekent. Op het diploma wordt *niet* de naam vermeld van de instelling waaraan is uitbesteed, maar de naam van de instelling waaraan de deelnemer is ingeschreven. De onderwijsdeelnemer heeft immers een band met de instelling waar hij zijn opleiding heeft gevolgd, en dit dient ook in het diploma tot uitdrukking te komen. Het is ook die laatste instelling die de bijbehorende diplomabekostiging ontvangt. Uiteraard moet in geval van uitbesteding de wettelijk vereiste rechtsbescherming van de deelnemer zijn gewaarborgd. Uitbesteding omvat immers de verantwoordelijkheid voor de gehele examenketen. Dit betekent dat de instelling of exameninstelling aan wie de examinering van een opleiding wordt uitbesteed, zorg moet dragen voor de examenregeling en voor de instelling van of aansluiting bij een commissie van beroep voor de examens.

De instelling *kan* tot uitbesteding overgaan als zij dat doelmatig acht of als zij op basis van de eigen bewaking van de kwaliteit van het examen van een opleiding constateert dat zij niet zelf kan waarborgen dat dit examen op alle examenonderdelen in voldoende mate aan de examenstandaarden voldoet.

De instelling *moet* tot uitbesteding overgaan als de minister haar het recht op examinering voor een opleiding heeft ontnomen.

Als de examinering van een opleiding is uitbesteed, berust de verantwoordelijkheid voor de examinering volledig bij de onderwijs- of exameninstelling waaraan is uitbesteed. Deze laatste instelling dient dan ook de interne kwaliteitsbewaking van de examenkwaliteit uit te voeren.

De inspectie van het onderwijs heeft toezicht op de examinering van instellingen waaraan is of wordt uitbesteed.

Inkoop

Bij inkoop blijft de instelling te allen tijde verantwoordelijk voor de examinering. Ingeval van inkoop nemen instellingen exameninstrumenten en/of examendiensten (afname en beoordeling) af van een andere instelling of een examenleverancier. Bij inkoop berust de verantwoordelijkheid voor het gebruik van die toetsen bij de instelling. De instelling is dus aanspreekbaar op de kwaliteit.

Instellingen kunnen ook samenwerken op het punt van examinering. Ook dan blijft de instelling verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering.

Bij inkoop of samenwerking voert de inspectie van het onderwijs het toezicht uit bij de instelling die inkoop of de samenwerking aangaat. De inspectie hanteert daarbij de standaarden die opgenomen zijn in de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo.

5 Mag een exameninstelling de examinering uitvoeren en een diploma afgeven als er géén uitbestedingsovereenkomst met een onderwijsinstelling is?

Nee, dat mag niet. Er moet een uitbestedingsovereenkomst zijn met een instelling die over crebo-licenties beschikt om diploma's af te geven.

Een exameninstelling voert op basis van een overeenkomst tot uitbesteding (verplicht/vrijwillig) met een mbo-onderwijsinstelling de examinering uit. De deelnemer moet ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling die een diplomaerkenning heeft voor de betreffende beroepsopleiding.

De examencommissie van de exameninstelling dient bij uitbesteding het diploma te ondertekenen, maar op het diploma wordt de naam van de onderwijsinstelling vermeld waarbij de deelnemer is ingeschreven. De examencommissie mag derhalve niet op eigen naam een diploma uitreiken.

6 Mag een exameninstelling een diploma afgeven aan een deelnemer die zijn mbo opleiding elders niet heeft kunnen voltooien en nog één onderdeel van het examen moet afronden?

De deelnemer dient zich eerst als (examen)deelnemer in te schrijven bij een onderwijsinstelling die op haar beurt de examinering uitbesteedt aan de exameninstelling. Vervolgens vindt examinering plaats onder verantwoordelijkheid van de examencommissie van de exameninstelling. Bij een positief resultaat ontvangt de deelnemer het diploma van de onderwijsinstelling waar de deelnemer staat ingeschreven.

Deel 3 Taal en rekenen

7 Hoe houdt de inspectie toezicht op Nederlands en moderne vreemde talen?

Voor het onderzoek naar de kwaliteit van examinering van Nederlands en moderne vreemde talen volgt de inspectie in 2010 en 2011 de aanpak en normering zoals hieronder beschreven.

Algemeen vormende delen

De inspectie houdt toezicht op de kwaliteit van examinering voor Nederlands en moderne vreemde talen op basis van het Toezichtkader bve 2009, de Aanvulling voor 2010 op het Toezichtkader bve 2009, het brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap 2007 (inclusief het addendum Nederlands in het kader van burgerschap 2007) en de beheersingsniveaus CEF en referentieniveau zoals vastgelegd in de kwalificatiedossiers. Vanaf augustus 2010 is de wet Referentieniveaus hierbij betrokken.

In 2010/2011 betreft de inspectie talen in het algemeen vormende deel niet bij het eindoordeel van de opleiding. Een onvoldoende voor uitsluitend talen (Nederlands en/of moderne vreemde talen) leidt dus niet tot een onvoldoende voor de hele opleiding.

Beroepsgerichte deel

Er kunnen taaleisen opgenomen zijn in het beroepsgerichte deel. Deze moeten verwerkt zijn in de examinering. De wijze waarop taal wordt geëxamineerd wordt in dat geval wel betrokken bij het eindoordeel van de opleiding.

8 Wat zijn de gevolgen van de invoering van de Wet op referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen?

Met ingang van 1 augustus 2010 is de wet op de referentieniveaus van kracht. Dit betekent voor het mbo dat deelnemers die zich na 1 augustus 2010 voor het eerst inschrijven in een opleiding te maken krijgen met de algemene eisen voor Nederlandse taal en rekenen op referentieniveau.

De referentieniveaus gelden dus voor deelnemers die starten vanaf cohort 2010-2011, ongeacht het dossier waarop ze zijn ingeschreven. Voor de deelnemers van 2007-2008 en 2008 –2009 en 2009-2010 blijven de CEF-niveaus gelden. Als zittende deelnemers zijn ingeschreven op het nieuwste kwalificatiedossier dan gelden de eisen van dat dossier, dus inclusief Nederlands op referentieniveau. De zak/slaagregeling van 3 van de 5 taalvaardigheden (*moeten voldoende zijn*) blijft gelden voor Nederlands (CEF) - voor deelnemers van mbo-niveau 4 en voor moderne vreemde talen (CEF) voor deelnemers van mbo-niveau 1-2-3 en 4.

Voor mbo-niveau 1-2-3 telt Nederlands (CEF) niet mee voor de diplomabeslissing.

Er wordt bij de referentieniveaus gebruik gemaakt van de niveauaanduiding 'fundamenteel niveau' (F). Voor mbo-niveau 1, 2 en 3 geldt het niveau 2F voor

Nederlandse taal en rekenen. Voor mbo-niveau 4 geldt het niveau 3F. Daarnaast zijn er streefniveaus (=S). Meer informatie is te vinden op: www.steunpunttaalenrekenenmbo.nl

9 Hoe houdt de inspectie toezicht op Rekenen?

In het toezichtsjaar 2010 en 2011 zal de inspectie in haar reguliere toezicht nog geen onderzoek doen naar de examinering van rekenen, voor zover het de algemeen vormende delen betreft. Als er rekeneisen zijn opgenomen in het beroepsgerichte deel, wordt dit wel in het onderzoek betrokken.

10 Voor welke deelnemers geldt de Wet referentieniveaus taal en rekenen?

De wet Referentieniveaus taal en rekenen is in werking getreden per 1-8-2010. Dit houdt in dat vanaf het cohort 2010-2011 voor alle startende deelnemers de referentieniveaus 3F voor mbo 4, en 2F voor mbo 1-2-3 gelden, ongeacht het dossier waarop ze zijn ingeschreven. Dat geldt dus ook voor eindtermendossiers. Ook als deelnemers (bij uitzondering) na 1-8-2010 instromen op een ouder kwalificatiedossier gelden de referentieniveaus. De reden hiervoor is dat de wet referentieniveau geldt vanaf 1-8-2010 voor alle dan startende deelnemers. Als zittende deelnemers (eerdere cohorten dan 2010) worden overgeschreven naar het nieuwste dossier 2010, dan zijn eveneens alle eisen uit het nieuwe dossier (inclusief de referentieniveaus) voor deze deelnemers van toepassing.

Dus 'startende' deelnemers zijn:

- a) deelnemers die in 2010-2011 met een nieuwe opleiding beginnen (nieuwe onderwijsovereenkomst);
- b) deelnemers die zijn overgeschreven op een kwalificatiedossier van 2010.

Voor moderne vreemde talen blijven de taalvaardigheden op CEF-niveau gelden.

11 Een deelnemer met een mbo 3 diploma is getoetst op Nederlands op CEF-niveau. Welke eisen gelden als deze deelnemer zich na 1-8-2010 inschrijft voor een éénjarige mbo 4 opleiding (kop-opleiding). Gelden voor hem dan de referentieniveaus?

Ja. Het betreft een nieuwe deelnemer voor de kop-opleiding mbo 4. De deelnemer is startend ingaande cohort 2010-2011: er wordt immers een nieuwe onderwijsovereenkomst afgesloten en de deelnemer wordt op een ander crebonummer ingeschreven.

12 Blijft de zak/slaagregeling voor de diplomering van deelnemers (3 van de 5 taalvaardigheden moeten voldoende zijn) voor Nederlands mbo 4 en moderne vreemde talen mbo 1-2-3-4 gelden?

Ja. De zak/slaagregeling of diplomabeslissing (3 van de 5 taalvaardigheden moeten voldoende zijn)_blijft gelden voor Nederlands voor deelnemers van mbo niveau 4 én voor moderne vreemde talen voor deelnemers van mbo niveau 1-2-3 en 4. Voor Nederlands mbo-niveau 1-2-3 telt Nederlands niet mee voor de diplomabeslissing.

De genoemde zak/slaagregeling is opgenomen in de brief van 22-12-2008 van de staatssecretaris aan de instellingen (*kenmerk BVE/2008/88699, onderwerp taal en rekenen in het mbo*).

13 Welke zak/slaagregeling geldt voor examens op basis van de referentieniveaus?

Tot 2013 (mbo 4) en 2014 (mbo 2-3) tellen de taalexamens op referentieniveau niet mee voor de diplomering van de deelnemer.

Dit is opgenomen in de brief van de staatssecretaris van 29-1-2010 aan de instellingen *kenmerk BVE/Stelsel/180716, onderwerp Implementatie referentieniveaus taal en rekenen mbo*.

14 Waarover spreekt de inspectie bij talen een oordeel uit?

Oordeel over Nederlands en moderne vreemde talen CEF-niveau:

- De inspectie geeft per taalvaardigheid (Spreken, Gesprekken voeren, Schrijven, Luisteren, Lezen) de bevindingen weer en geeft per taalvaardigheid een oordeel (Onvoldoende of Voldoende);
- De inspectie geeft een oordeel over de taal. Daarbij gaan we er vanuit dat 3 van de 5 taalvaardigheden voldoende moeten zijn. Dit geldt voor alle mbo-niveaus; Dit is in overeenstemming met de werkwijze in 2009

Het oordeel over Nederlands op referentieniveau:

- De inspectie geeft per subdomein (Luisteren, Spreken, Gesprekken, Schrijven, Lezen zakelijke teksten, Schrijven en Taalverzorging) de bevindingen weer en geeft per subdomein een oordeel (Onvoldoende, Voldoende);
- We geven in het onderzoeksjaar 2010-2011 nog geen oordeel over de taal.

In 2010/2011 betreft de inspectie het oordeel over de talen (CEF-niveau en referentieniveau) in het algemeen vormende deel niet bij het eindoordeel over de examenkwaliteit van de opleiding. Een onvoldoende voor uitsluitend talen (Nederlands en/of Moderne Vreemde Talen) leidt dus niet tot een onvoldoende voor de hele opleiding.

Beroepsgerichte deel

Taaleisen die zijn opgenomen in het beroepsgerichte deel moeten zijn verwerkt in de examinering. De wijze waarop taal wordt geëxamineerd wordt in dat geval wel betrokken bij het eindoordeel van de opleiding

15 Hoe ziet het toezicht van de inspectie op de centraal ontwikkelde pilotexamens eruit?

De instellingen worden gestimuleerd gebruik te maken van pilotexamens 3F vanaf 2011-2012 (mbo 4) en 2F vanaf 2012-2013 (mbo 2-3). Het kan daarom voorkomen dat instellingen centraal ontwikkelde pilotexamens inzetten voor de examinering van lezen en luisteren.

De inspectie zal de centrale ontwikkelde pilotexamens nog niet beoordelen op standaard 3 en 4, ongeacht of de scholen deze examens gebruiken voor CEF-deelnemers op B2 niveau of voor 3F-plichtigen. Dit is in lijn met de brief van 29 januari 2010 (*kenmerk BVE/Stelsel/180716, onderwerp Implementatie referentieniveaus taal en rekenen mbo*) en het daarin genoemde groeimodel.

Als het gaat om deze pilotexamens zal in het rapport van de inspectie 'niet beoordeeld' komen te staan bij de twee taalvaardigheden lezen en luisteren. Ook zal worden aangegeven dat het examenmateriaal betreft van CvE.

De overige vaardigheden zullen wel door de inspectie worden beoordeeld.

16 Wat is de status van de centraal ontwikkelde voorbeeldexamens? Wat doet de inspectie in haar onderzoeken met deze examens vanaf 2010?

Voorbeeldexamens hebben niet dezelfde status als een pilotexamen. Voorbeeldexamens zijn meer te typeren als proefexamens, waar nog wijzigingen op moeten plaatsvinden, zie 'overzicht tijdspad invoering' van de bijlage van de brief van 29-1-2010, kenmerk BVE/Stelsel/180716.

De inspectie beoordeelt deze examens op de gebruikelijke wijze.

17 Wat geldt voor mbo 4 deelnemers met een verkort traject, zij diplomeren immers voor 2013/2014?

Voor hen gaan centrale examens gelden vanaf 2013, net als voor de 4-jarige mbo-opleidingen. In de tussentijd zullen zij examineren met instellingsexamens en/of met centraal ontwikkelde pilotexamens.

Die examens moeten aan de eisen voldoen.

18 Hoe zit het met de eindtermgerichte dossiers? Wat zijn de gevolgen voor deelkwalificaties die specifiek gericht zijn op taal?

Er zijn generieke taal- en rekeneisen (referentieniveaus 3F en 2F voor het mbo). Deze gelden vanaf de inwerkingtreding van de wet Referentieniveaus per 1-8-2010. De eisen gelden daarom ook voor deelnemers die na die datum gestart zijn met een eindtermenopleiding.

Naast de taaleisen die voortvloeien uit de deelkwalificatie gelden dan ook de generieke taal- en rekeneisen op referentieniveau.

Deel 4 Examinering in de beroepspraktijk

19 Het leerbedrijf is geaccrediteerd door het kenniscentrum. Wij gaan er vanuit dat de deskundigheid van de beoordelaars daarmee is geborgd. Klopt dit?

Nee. De accreditatie spitst zich meestal toe op het begeleiden van deelnemers en niet op het beoordelen.

Daarnaast is de kwaliteit van de examinering in de BPV de verantwoordelijkheid van de instelling. Het is dus aan de instelling om te garanderen dat het oordeel van de beoordelaar van het leerbedrijf deskundig en betrouwbaar is. De instelling zal in dat verband ook nagaan op welke wijze het leerbedrijf de beoordeling eventueel borgt. Als de accreditatie zich ook uitstrekt tot de deskundigheid van beoordelaars, dan betreft de inspectie dit bij haar oordeel. Ook eigen onderzoek of audits van de instelling worden door de inspectie hierbij betrokken.

20 Hoe gaat de inspectie om met een certificaat als bewijs van de deskundigheid van de betrokkenen bij examinering?

De instelling moet waarborgen treffen voor de deskundigheid van de beoordelaars. Een certificaat kán een onderdeel zijn van dat borgingssysteem.

Het gaat erom dat de instelling weet of de betrokkenen bij examinering voldoende deskundig zijn. De instelling zal dus zicht moeten hebben op de kwaliteit van het werk dat betrokkenen verrichten. De diversiteit die schuil gaat achter certificaten maakt het lastig ze te beschouwen als een op zichzelf staande garantie voor kwaliteit. Als een certificaat is afgegeven is het bijvoorbeeld ook belangrijk dat nagegaan wordt of de kwaliteit van de beoordelaars blijvend geborgd is, en op welke wijze geborgd wordt dat beoordelaars op de hoogte zijn van alle nieuwe ontwikkelingen.

21 Wij hebben grote moeite om de kwaliteit van de examinering in de BPV op hetzelfde niveau te brengen als de binnenschoolse examinering. Dit vraagt nogal wat van de leerbedrijven. Wat moeten we hiermee doen?

Uitgangspunt is dat de instelling de examinering deels in de praktijk laat plaatsvinden. De instelling blijft echter verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering. Om zorg te dragen voor een goede kwaliteit van de beoordeling in de praktijk kan de instelling de BPV-beoordelaars scholen en/of kan er voor gekozen worden om een beoordelaar vanuit de instelling aan de examinering in de praktijk toe te voegen.

Als examinering in de reële beroepspraktijk echt niet mogelijk is, dan kan de instelling een alternatief zoeken. Zo valt te denken aan een praktijksimulatie, die een reële beroepssituatie nabootst en waarin beoordelaars uit de praktijk een rol hebben.

22 Hoe gaat de inspectie om met het borgen van de kwaliteit van examinering in geval van stagiaires die worden beoordeeld in het buitenland.

De instelling is te allen tijde verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering, waar die zich ook afspeelt. Ook de kwaliteit van de examinering in het buitenland zal een instelling derhalve moeten waarborgen. Als een stage zich buiten de waarneming van de instelling afspeelt, dan is het dus ook de vraag hoe de kwaliteit geborgd wordt. Het is aan de instelling de deugdelijkheid van de beoordeling te waarborgen met als uiteindelijk doel dat diplomering plaatsvindt op terechte gronden. De instelling kan er bijvoorbeeld ook voor kiezen om beoordelaars uit Nederland te betrekken bij de examinering op de stageplaats.

23 Hoe onafhankelijk moet een beoordelaar zijn?

Onafhankelijkheid is belangrijk, maar geen doel op zich. Het gaat erom dat sprake is van een betrouwbare en dus van een zo objectief mogelijke beoordeling. Dat is de essentie, en dat moet de instelling waarborgen.

Het heeft de voorkeur dat een beoordelaar de kandidaat niet kent. Dat is in de praktijk echter niet altijd haalbaar. Een instelling moet dan aantonen dat ze op een andere manier geborgd heeft dat sprake is van een betrouwbare, objectieve beoordeling. Daarbij is ook de context van de examinering van groot belang. Hoe complexer een examen, en de situatie waarin het examen plaatsvindt, hoe complexer de oordeelsvorming kan zijn. In het geval van een complex(e) examen(situatie) is het wenselijk om meer beoordelaars in te zetten, waarvan één onafhankelijk.

24 Moet de rol van de praktijkbegeleider en de beoordelaar altijd gescheiden zijn?

In principe wel. Voor de objectiviteit in de beoordeling is het beter dat een beoordelaar de kandidaat niet kent. Omdat de praktijkbegeleider de kandidaat heeft begeleid tijdens de leerperiode staat hij niet blanco tegenover de kandidaat. Het is daarom wenselijk een andere beoordelaar te kiezen. In bepaalde gevallen is dat echter moeilijk te realiseren. Als het leerbedrijf een éénmanszaak is of als er onvoldoende beoordelaars zijn met de vereiste expertise, is het soms onvermijdelijk dat de praktijkbegeleider tevens de rol van beoordelaar krijgt. De instelling moet daar dan wel een sluitende verklaring voor kunnen geven.

25 Is het noodzakelijk altijd twee beoordelaars te hebben?

Het is aan de instelling om een situatie te creëren die het best past bij de specifieke omstandigheden van het examen. Afhankelijk van de specifieke situatie kan het wel noodzakelijk zijn om meer beoordelaars in te zetten. Dat is zeker het geval als er sprake is van een moeilijk te beoordelen, complexe situatie. De bedoelde complexiteit kan ook slaan op complexe vaardigheden die de kandidaat moet laten zien. Soms is één beoordelaar toereikend. In alle gevallen is de deskundigheid van de beoordelaar natuurlijk wel zwaarwegend.

26 Moet bij het afnemen van een examen in de praktijk naast de beoordelaar van het bedrijf, altijd een vertegenwoordiger van de onderwijsinstelling aanwezig zijn?

De onderwijsinstelling is en blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van de examinering. De onderwijsinstelling dient zich desgevraagd te verantwoorden over de kwaliteit van de examinering. De onderwijsinstelling kan die verantwoordelijkheid invullen door bijvoorbeeld met een gepaste frequentie een afname van een examen in de praktijk bij te wonen. Het is niet vereist dat een vertegenwoordiger van de onderwijsinstelling altijd aanwezig is bij de afname van een examen in de praktijk.

Deel 5 Exameninstrumenten

27 Is een gesprek geschikt als exameninstrument?

Ja, een gesprek kan als toetsvorm een onderdeel zijn van examinering. Uitsluitend een gesprek voeren, als enige kwalificerende examineringvorm kan echter niet. Als een gesprek deel uitmaakt van de examinering moet de instelling aangeven hoe het meeweegt binnen het geheel van de examinering.

Een beoordeling dient een uitspraak te doen over zowel het handelen van de kandidaat als het resultaat van dat handelen. Dit is niet mogelijk door een gesprek als enige examineringvorm.

28 Moet je als onderwijsinstelling de prestatie indicatoren gebruiken bij het beoordelen van examens?

In principe wel. In haar toezicht hanteert de inspectie echter het principe 'comply or explain'. Als delen van deel C van het kwalificatie dossier niet bruikbaar zijn in de

examenpraktijk, dan verwacht de inspectie 1) dat de instelling verklaart waaruit de gekozen afwijking van deel C bestaat en 2) dat de gehele examinering inzichtelijk genoeg is om te bepalen in hoeverre of op welke manier deze voldoet aan de eisen van deel C uit het kwalificatiedossier. Zie ook de brief van de staatssecretaris met onderwerp 'Ondersteuning bij implementatie competentiegerichte kwalificatiestructuur' d.d. 9 juli 2008 en kenmerk BVE/stelsel/16664.

De beoordeling vindt plaats op het niveau van kerntaken en werkprocessen. De beoordeling wordt gebaseerd op de prestatie-indicatoren uit het kwalificatiedossier. Als een examen(onderdeel) niet gehaald wordt, wordt op het niveau van de prestatie-indicator verantwoord wat de oorzaak daarvan is.

29 Mag een werkproces apart worden geëxamineerd?

Het examen kan bestaan uit afzonderlijke onderdelen. De onderwijsinstelling bepaalt zelf hoe zij haar examinering inricht. Dit is dus geheel ter overweging van de instelling. De inspectie schrijft dit niet voor.

30 Mag een examen uit meerdere werkprocessen bestaan?

Het examen kan bestaan uit meerdere werkprocessen. De onderwijsinstelling bepaalt zelf hoe zij haar examinering inricht. Dit is dus geheel ter overweging van de instelling. De inspectie schrijft dit niet voor.

31 In hoeverre mag een werkproces opgesplitst worden in een theoretisch deel en een praktisch deel die los van elkaar getoetst worden (twee examens)?

Voorop staat dat de onderwijsinstelling zelf bepaalt, hoe zij haar examinering inricht. Als het werkproces zich ervoor leent of zelfs beter kan worden opgesplitst om tot een goede examinering te komen, dan is dat prima. Let er wel op dat inzichtelijk blijft welk onderdeel van een werkproces waar wordt geëxamineerd en dat de dekking en cesuur voldoende is.

32 Welke eisen hanteert de Inspectie precies voor de beoordeling van het exameninstrument portfolio?

Een portfolio is een verzameling van bewijzen. Voor de exameninstrumenten die ten grondslag liggen aan deze bewijzen geldt dat deze valide, betrouwbaar en transparant dienen te zijn.

Ieder exameninstrument dient te voldoen aan standaard 3 en standaard 4 en de bijbehorende normering die opgenomen is in bijlage II Toelichting examenstandaarden en normering van het toezichtkader BVE 2009.

33 Hoe gaat de inspectie om met vormen van voorwaardelijke examinering?

De inspectie beoordeelt het gehele exameninstrumentarium dat deel uitmaakt van het besluitvormingsproces van de examencommissie voor het verstrekken van het diploma.

34 Hoe hanteert de onderwijsinspectie het principe van de zogenaamde examenmix?

De onderwijsinstelling is zelf verantwoordelijk voor de inrichting van de examinering en kan daarbij gebruik maken van een examenmix (verschillende exameninstrumenten). De inspectie schrijft dit niet voor. De inspectie beoordeelt de examinering aan de hand van standaarden en de bijbehorende normering die opgenomen is in bijlage II Toelichting examenstandaarden en normering van het toezichtkader BVE 2009. In veel gevallen zal een examenmix wel voor de hand liggen, gelet op de aard van het kwalificatiedossier, maar het toepassen van één exameninstrument is niet uitgesloten. In elk geval is het belangrijk dat het exameninstrumentarium bestaat uit een mix van verschillende *beoordelingsvormen* waarbij kennis, vaardigheden en houding worden beoordeeld.